

PROFESSIONEEL OUDERSCHAP IN GEZINSHUIZEN

Nieuwsbrief | nr. 3 | mrt. 2014

Beste lezer,

Dit is de **derde** van vier nieuwsbrieven over het onderzoek 'Professioneel Ouderschap in Gezinshuizen'.

Het onderzoek draait om **uithuisgeplaatste jongeren** die noodgedwongen in een gezinshuis moeten wonen. Gezinshuizen zijn bedoeld om een kind **tot volwassenheid** een veilige plek te bieden. Helaas komt **ongepland vertrek** vooral onder pubers (te) vaak voor. Daarom onderzoekt het consortium de centrale vraag **'hoe maak je goed aansluiting met pubers met gedragsproblemen, zodat je hen ook daadwerkelijk kunt gaan begeleiden in hun volwassen worden?'**.

Deze nieuwsbrief bestaat uit een drieluik van interviews, gericht op **Onderzoek, Onderwijs en Praktijk**. We spreken **Carol van Nijnatten** over video observatie als onderzoeksmethode. **Wout Schonewille** deelt zijn visie op 'goed' gezinshuisouderschap en als laatste maakt u kennis met **Kimberly**. Zij vertelt hoe haar leven veranderde toen ze in een gezinshuis mocht gaan wonen.

Veel leesplezier!

Martine Noordegraaf, lector Jeugd&Gezin, CHE

Nieuwsbrief nr. 4 verschijnt in september 2014.

+ FACTSHEET

Wat is een gezinshuis?

Een gezinshuis is een vorm van residentiële zorg. Officiële zorg omdat in een gezinshuis een professional werkt die een salaris of vergoeding voor arbeid ontvangt. Maar ook omdat een kind verblijft in een gezinsetting waar sprake is van 24-uurs zorg. Een gezinshuis is een woonvorm waarin door (een) gezinshuisouder(s) op professionele wijze vorm wordt gegeven aan verzorging, behandeling, opvoeding en begeleiding van een variërend aantal kinderen. Deze kinderen worden geplaatst en opgenomen in het eigen gezin van de gezinshuisouder(s).

Er zijn in Nederland drie constructies waarin gezinshuizen opereren.

1. Er is een zorgaanbieder die de gezinshuisouder(s) in dienst neemt d.m.v. een arbeidsovereenkomst.
2. Gezinshuizen in de vorm van franchise.
3. Gezinshuizen die volledig zelfstandig opereren onafhankelijk van een zorgaanbieder of franchiseorganisatie.

Er zijn in Nederland ongeveer 62 (regionale) zorginstellingen die gezinshuizen aanbieden. Van 54 organisaties is bekend dat ze samen 341 gezinshuizen hebben. Dat zijn ruim 6 gezinshuizen per aanbieder. Er van uitgaande dat de 8 aanbieders waarvan de gegevens ontbreken, ook 6 gezinshuizen hebben, kan dit betekenen dat er in Nederland in totaal ongeveer 389 gezinshuizen zijn. Uit onderzoek blijkt dat er in een gezinshuis gemiddeld 3 à 4 kinderen wonen. Dat komt neer op 1362 gezinshuisplaatsen in Nederland.

Gardeniers, M. & Vries, A. de (2011). *Factsheet gezinshuizen. Gezinshuizen in Nederland; een verkenning*. De Glind/Rudolphstichting & Gezinshuis.com.

Meer weten?

www.inhuisplaatsen.nu

www.gezinspiratieplein.nl

'Al die wetenschap is secundair. Het gaat mij om die kinderen.'

Carol van Nijnatten heeft ontwikkelingspsychologie gestudeerd in Utrecht. Hij wist al meteen dat hij iets wilde doen om kwetsbare kinderen te helpen. - *"Ik was zelf een kwetsbaar kind, mijn vader was voor mijn geboorte al overleden en mijn moeder was ernstig ziek. Daar ligt dan ook mijn motivatie. Als ik maar iets kan bedenken waardoor het met die kinderen beter gaat. Al die wetenschap is secundair"* - Als onderzoeker hield hij zich veel bezig met interactieonderzoek. Carol is onderdeel van het team van experts die de kwaliteit van het onderzoek bewaken en meedenken in het hele onderzoeksproces.

Wat is precies je rol in dit onderzoek?

Lachend: "De rol van expert, heb ik begrepen! Martine (red.: Martine Noordegraaf, hoofdonderzoeker) vindt dat ik voldoende weet van interactieonderzoek en ik denk daarover mee. We hebben het er bijvoorbeeld over gehad in hoeverre je de jongeren zelf betreft in het onderzoek. Moet je ze niet zelf achter de camera zetten? Moet je ze zelf een functie geven? Zo bemoei ik me er tegenaan. Dat vind ik altijd erg leuk. Als er tussenverslagen zijn, dan lees ik mee en kijk ik of het gestelde doel ook behaald wordt en of dat duidelijk genoeg in het verslag terugkomt."

Carol van Nijnatten

Waarom gebruiken jullie video observatie in dit onderzoek?

"Het gebruik van video en audio bij onderzoek is nuttig omdat je nu kan zien wat er feitelijk gebeurt in een gesprek. Vroeger wist je alleen wat mensen zeiden over wat er gebeurde. Bij video kun je daarnaast de non-verbale communicatie zien. Om een voorbeeld te geven: ik heb ooit een paar gesprekken van een jongetje in psychotherapie

op video gezien. Op een gegeven moment valt de jas die op zijn stoel hangt op de grond. Hij hangt 'em terug, vervolgens gaat 'ie met z'n hoofd in de capuchon zitten en begint te draaien. Zoiets kun je op een video heel goed zien, maar op een audioband kun je dat niet horen. Terwijl het wel veel zegt over het gesprek van dat moment.

Als ik videobeelden voor het eerst bekijk denk ik vaak: hier kan ik geen chocola van maken, hoor... Maar als ik dan vaker kijk, ontdek ik steeds meer reliëf. Ik heb nu een aantal eerste fragmenten gezien van dit onderzoek en eerst valt me niet zoveel op. Maar als ik twee uur met Martine heb gesproken over diezelfde fragmenten, dan komt er heel veel uit."

'Als ik videobeelden voor het eerst bekijk denk ik vaak: hier kan ik geen chocola van maken, hoor...'

Kan de aanwezigheid van videocamera bij de gezinnen invloed hebben op gedrag en daarmee op onderzoeksresultaten?

"Dat heeft ongetwijfeld invloed en het is moeilijk na te gaan wat die invloed is. Ik denk dat de kans bestaat dat mensen bepaalde dingen niet zeggen omdat ze zich bewust zijn van de camera. Tegelijkertijd leert de ervaring dat mensen dat ding heel vaak vergeten. Het ligt er ook aan hoe duidelijk dat ding staat opgesteld. In het voorbeeld van die psychotherapie zit het jongetje eerst gekke beken te trekken naar de camera, maar het volgende moment zie je dat hij helemaal 'ergens anders' is en in iets anders verdiept is, waardoor hij de camera helemaal vergeet. Je weet inderdaad niet of ze er toch in hun hoofd toch mee bezig zijn, maar je redt het als mens niet om constant alert te blijven op een camera die opgesteld staat."

Heb je al verrassend beeldmateriaal gezien?

"Wat ik interessant vind is wat je niet ziet. Bijvoorbeeld wanneer ouders niet reageren, omdat ze denken dat het verstandig is om niet te reageren. Ik vind dat een heel goede

opvoedingsmethode: verwaarlozing van het vervelende gedrag – dus niet verwaarlozing van kinderen. Dan dooft het gedrag vanzelf uit.”

Zie je al een vervolgonderzoek opdoemen?

“Ik weet niet of Martine dat wil, maar ik zou wel graag willen onderzoeken hoe je met kinderen in gezinshuizen of pleeggezinnen de achtergrond bespreekt van het gezin waar ze uitkomen. Françoise Dolto – psychoanalytica uit de jaren '70 en '80 – vond het belangrijk om een kind woorden te geven om de eigen positie te kunnen bepalen. Om als kind te kunnen zeggen: ik ben eigenlijk dat en dat kind. Ik ben verlaten, of uitgespuugd, of niet slim genoeg. Het kind weet dat, want die heeft het meegemaakt en toch denkt iedereen: als we er maar niet over praten, dan is het niet zo erg. Dat is niet waar, volgens mij. Het is moeilijk om de goede woorden te vinden, maar zeg dat desnoods! 'Ik zou zo graag met jou erover willen praten, maar ik ben bang dat ik niet de goede woorden zeg.'”

Een vriend van mij ging scheiden en ik vroeg hem: heb je het er ook met de kinderen over gehad? 'Nee, nee, die beginnen meteen te janken joh.' Ja, natuurlijk! Het is toch ook om te janken? 'Wat een flauwekul dat die kinderen het niet mogen weten omdat het 'om te janken' is'”

het om te janken is? Ga dan niet scheiden en maak het goed met je vrouw. Maar als je het besluit neemt, dan moet je ook sportief zijn en het zeggen. Die kinderen weten namelijk dat er iets aan de hand is, die zijn ook niet gek. Door er niet over te praten, geef je de boodschap dat het beter is om er niet over te praten. Zo blijven ze met hun problemen zitten.

Dat zou ik dus graag onderzoeken, hoe je in gesprekken kinderen kunt helpen hun positie in de wereld goed onder woorden te brengen.”

+ ONDERWIJS

‘Startende professional, het gaat niet om het *weten!*’

Wout Schonewille kwam uit de elektrotechniek, maar stak zoveel tijd in jongerenwerk, dat hij zich moest bezinnen op een carrièreswitch. Zo dook hij opnieuw de schoolbanken in, werkte hij als jeugdwerkadviseur en was hij samen met zijn vrouw ook nog eens gezinshuisouder.

Inmiddels is hij bezig met zijn master Jeugdstudies aan de Universiteit van Utrecht, die hij na de zomer hoopt af te ronden. Binnen dit onderzoek naar gezinshuizen analyseert hij videobeelden op effectieve opvoedinteracties en ontwikkelt hij een training voor gezinshuisouders en hun begeleiders.

Wat is precies jouw rol in het onderzoek?

“Ik werk samen met een team van docenten en studenten aan het analyseren van de videobeelden. In een aantal gezinshuizen zijn camera's geplaatst, die opnames hebben gemaakt, voornamelijk tijdens de avondmaaltijden. Wij selecteren vervolgens mooie fragmenten op basis van concepten. Het concept 'zelfonthulling' bijvoorbeeld: wanneer vertelt een puber iets over wat hem of haar bezighoudt aan de gezinshuisouder? We zoeken steeds naar goed werkende interacties tussen de gezinshuisouder en de puber. De bedoeling is dat we toewerken naar een training voor de professionals, dat kunnen zowel gezinshuisouders als begeleiders van gezinshuisouders zijn.”

In hoeverre is het overdraagbaar in een training, het zijn van een goede gezinshuisouder?

“Een groot deel is persoonlijkheid, dat is niet overdraagbaar.

Maar de vaardigheden zijn wel overdraagbaar, die kunnen aangeleerd worden. Dat zegt gelijk iets over hoe de training eruit moet gaan zien. We willen niet 'wat kennis overdragen' aan de professionals, maar het gaat echt om training; het aanleren van vaardigheden. Dat kan absoluut. Bijvoorbeeld: je hebt een tiener voor je die er in alle heftigheid iets uitflapt wat een direct effect heeft op jou als ouder. Je denkt: poeh, heftig, hoe ga ik hiermee om? Dan kan een effectieve techniek zijn dat je niet direct reageert, maar de tiener even laten uitzaden en hem/haar dan uithoort, om vervolgens rustig te gaan 'afpellen'. Zo'n techniek is goed aan te leren.”

Hoe kunnen studenten van de sociale opleidingen getraind worden voor het vak van gezinshuisouder?

“Lastig om te beantwoorden. Ik ken niet een gezinshuisouder die vanuit een opleiding zei: weet je wat, ik word eens gezinshuisouder. Meestal zijn het echtparen

die wat meer levenservaring hebben, - wat trouwens lang niet altijd synchroon loopt met leeftijd. Maar je moet wel iets meer in je rugzak hebben dan een diploma. Ik zie dus niet direct gebeuren dat er veel meer mensen direct vanuit hun diplomering moeten starten als gezinshuisouder. Wat ik mij wel voor kan stellen zijn mensen met een SPH of MWD

Wout Schonewille

diploma die in een meer ondersteunende of begeleidende rol kunnen gaan werken, bijvoorbeeld als gezinsvoogd of begeleider. Wat dat na de transitie in 2015 gaat betekenen is natuurlijk nog een beetje onzeker, maar wat mij betreft is respect voor de verantwoordelijke ouders daarin leidend.

En nog iets: wij hebben als gezinshuisouders situaties meegemaakt waarbij wij niet serieus werden genomen omdat we te betrokken zouden zijn op het kind in kwestie en daarmee niet meer objectief waren. Dat is een opvatting die breder wordt gedragen in de jeugdzorg en die ik faliekant fout vind. Het gaat uit van het technocratische beeld dat je het leven van een kind als afstandelijk subject zou moeten analyseren, waarna je er een oplossing voor kunt verzinnen. Dat is een verkeerde gedachte, die in opleidingen al ontkracht kan worden."

Hoe zou je daar specifiek aandacht aan kunnen geven in de opleiding?

"Vooropgesteld: er zijn kinderen in situaties die zo beschadigd zijn door hun verleden dat je bijna niet anders kunt dan distantie bewaren, omdat nabijheid niet te hanteren is. Dat is een gegeven, triest voor die kinderen en triest voor de samenleving. En soms is het goed om een stap terug te

doen om een situatie met een frisse blik te bekijken. Maar zolang wij denken dat we het leven van een kind kunnen beoordelen op basis van kennis, cognities, pedagogische visies – wat toch een gegeven is binnen opleidingen, dan gaat het mis. Studenten die starten met een opleiding SPH of MWD en het idee hebben *ik ga een baan doen*. Ja... ik vraag me af of dit soort beroepen überhaupt een normale baan kunnen zijn. Dat klinkt misschien raar, maar als je in de zorg gaat werken, moet je een intrinsieke drive hebben, want het vraagt veel van je. Het gaat om mensen, om levens, om emoties, om relatie. Dat gaat niet samen met 'je dienstje draaien'.

'Als we denken dat we een kind kunnen beschouwen op basis van kennis en pedagogische visies dan gaat het mis.'

In de opleiding zelf geloof ik dat er veel meer aandacht mag zijn voor dat relationele aspect. Het mens zijn in relatie tot je cliënt. Het vraagt ook echt een stuk professionaliteit om je te geven in het contact met die desbetreffende puber en tegelijkertijd jezelf niet te verliezen in zijn problematiek. Want dat is een blijvend en reëel dilemma. En daar moet je als mens in groeien.

Belangrijk daarbij is hoe we de ervaren hulpverleners – die die 'groei als mens' al hebben doorgemaakt – kunnen behouden in de functies met cliëntcontact? En tegelijkertijd moeten we een constructie bedenken waarbij de startende hulpverlener kan meelopen met de ervaren hulpverlener.

'De uitdaging van opleidingen is om de startende professional te leren dat zijn kracht niet ligt in weten.'

Dan heb je 1. minder druk op de startende hulpverlener, 2. een nieuwe uitdaging voor de ervaren hulpverlener, om in zijn functie ervaring over te dragen aan de nieuwe generatie en 3. betere hulp voor de cliënten.

Als laatste denk ik dat er voor opleidingen een uitdaging ligt om de beginnende beroepsbeoefenaar te leren dat zijn kracht niet zit in het *weten*. De kracht van hbo'ers moet zitten in het analyserend kunnen coachen, maar altijd vanuit het perspectief dat de verantwoordelijke ouder de deskundige is.

Daar kan nog veel in geoefend worden en dat zegt ook iets over de training die we hopen te ontwikkelen."

‘Het is vier jaar geleden opgehouden met hoe erg het was’

Kimberly is 17 jaar en werd geboren in Velp, houdt van paardrijden en dansen, doet de kappersopleiding en woont sinds vier jaar in het gezinshuis van Willy en Jacqueline. Ze vertelt over wonen op leefgroepen en over hoe het leven in een gezinshuis haar leven een andere richting heeft gegeven.

“Het is vier jaar geleden opgehouden met hoe erg het was... En nu doe ik een studie, heb ik een baan. Eerst was mijn leven eigenlijk een hel. Daarna kreeg ik alles wat ik nodig had. Ik werd altijd als onhandelbaar bestempeld, maar Willy en Jacqueline zorgden voor mij en dat heeft me gemaakt tot wie ik nu ben.”

Waar woonde je voordat je bij Willy en Jacqueline kwam wonen?

“Toen ik elf jaar was koos m’n moeder ervoor om mij uit huis te plaatsen, omdat ze me niet kon geven wat ik nodig had. Eerst snapte ik dat niet, want m’n jongste broertje werd geboren en ik moest uit huis. Ik voelde me dus wel een beetje vervangen. Ik kwam toen op een groep waar ze me hielpen om het daarover te hebben met m’n moeder. Ze vertelde mij toen dat dat helemaal niet zo was. Ze zei: ‘Ik wil gewoon het beste voor je, zodat je lachend terug kunt kijken op een goede opvoeding en een leuke tijd.’ Sindsdien is de band met mijn moeder heel sterk. Daar ben ik heel blij mee.”

Je moest ergens anders gaan wonen, waar ging je naartoe?

“Toen ik uit huis was geplaatst woonde ik drie weken in een leefgroep met allemaal oudere kinderen. Daar kreeg ik wel veel aandacht omdat ik de jongste was, maar ik voelde me er niet thuis. Daarna werd ik overgeplaatst naar een leefgroep met allemaal gehandicapten. Daar woonde ik een half jaar. Dat was wel een interessante tijd, want ik kan daardoor nog steeds goed omgaan met gehandicapten, maar ik voelde me ook daar niet thuis. Toen heb ik een jaar en tien maanden op een leefgroep gewoond waar ook geestelijk zwaar gehandicapte kinderen woonden, dat werkte niet. Uiteindelijk woonde ik zeven maanden op een groep voor kinderen tot en met twaalf jaar, maar ik werd dertien jaar en paste daar ook niet meer. Op dat punt kwam er een plek vrij bij Willy en Jacqueline en kon ik daar gaan wonen.”

Wanneer kwam je er achter dat een gezinshuis een optie was?

“Ik kende kinderen die in een gezinshuis of pleeggezin woonden, daardoor wist ik dat het bestond. Op één groep zeiden ze dat ik overgeplaatst zou worden naar een gezinshuis, mijn moeder dacht dat ook. Maar toen bleek dat het om een andere groep ging waar ik naartoe zou gaan. Dat was heel erg. Uiteindelijk kwam iemand op de groep me vertellen dat we naar een echt gezinshuis gingen kijken. Ik

zat gewoon te schreeuwen van blijdschap, dat ik daar weg mocht.’ Lachend: ‘Iedereen van de groep dacht toen dat ik zo blij was omdat ik nog een broertje of zusje kreeg. Maar nee, ik was blij omdat ik daar weg mocht. En toen kwam ik in het gezinshuis en dacht ik: ja, dit is wat ik wil, dit is waar ik thuis hoor. Dat is nu vier jaar geleden. Ik was toen dertien.”

Waarom was je blij dat je naar een gezinshuis mocht?

“Daar is meer wat ik nodig heb, meer ondersteuning.”

Wat bedoel je met ondersteuning?

“Dat je niet één begeleider hebt die op zeven kinderen moet letten. Kinderen die allemaal wat hebben. Een gezinshuis is gewoon een gezin met kinderen die ook wat hebben meegemaakt, maar er is meer rust en meer aandacht. Ze waren meteen heel open, gingen echt met me praten en alles uitleggen. Ik merkte direct dat ze om me gaven en dat maakte het een fijne plek.”

Wat veranderde er voor je?

“Op elke groep ging de communicatie met m’n moeder slecht, waardoor er veel onduidelijkheid was. Willy en Jacqueline gaan goed met m’n moeder om. Ze houden gewoon contact, bellen haar af en toe. Het gaat gewoon goed. Mijn gedrag veranderde ook. Op de groep was het heel druk, met allemaal verschillende mensen. Daardoor gedroeg ik me eigenlijk heel kinderlijk. Bij Willy en Jacqueline was er meer rust en waren er meer kinderen die volwassen aan het worden waren. Daardoor paste ik me meer aan hun gedrag aan en ging ik me meer naar m’n leeftijd gedragen.”

Waren de regels ook anders?

“Eigenlijk waren er op de groep soms heel strenge regels, maar tegelijkertijd ook veel vrijheid. We moesten ons eigen

ding doen. Als ik uit school kwam, bleef de groepsleiding vaak op het kantoor zitten. Maar als ik naar een vriendinnetje wilde, dan moest ik dat weken van tevoren afspreken. Bij Willy en Jacqueline heb ik ook regels, maar er is meer overleg. Als ik vraag of ik vanmiddag naar een vriendin mag, dan mag dat, maar dan moet ik wel om half zes thuiskomen."

Ben jij ook veranderd?

"Ja. Willy en Jacqueline zeggen altijd: we zijn trots op hoe je bent doorgroeid. Elke week zeggen ze het wel een keer en dan schieten de tranen bijna in m'n ogen. Het is vier jaar geleden opgehouden met hoe erg het was. En nu doe ik een studie, heb ik een baan. Eerst was mijn leven eigenlijk een hel. Daarna kreeg ik alles wat ik nodig had."

Wat is je droom voor de toekomst?

"Dan wil ik nog steeds een goede band met m'n moeder hebben. En ook een goede band met Willy en Jacqueline, waar ik dan nog vaak kom. Ik wil m'n studie helemaal hebben afgemaakt en in een kapsalon werken. Een kapsalon waar ik alles kan, met collega's die niet raar naar me kijken, zoals ik was, maar goed naar me kijken, zoals ik nu ben."

Ik werd altijd als onhandelbaar bestempeld, maar Willy en Jacqueline zorgden voor me en dat heeft me gemaakt tot wat ik nu ben."

+COLOFON

Christelijke Hogeschool Ede

Binnen de Christelijke Hogeschool Ede is plaats voor zes lectoraten. Het lectoraat Jeugd en Gezin valt onder de Academie voor Sociale Studies en richt zich op het brede (werk) veld van de psychosociale hulpverlening aan Jeugd en Gezin en wil door middel van dit onderzoek graag een bijdrage leveren aan de professionalisering van hulp aan jongeren in opvoedingssituaties en aan hun ouders / opvoeders; in dit geval, de praktijk van gezinshuizen. Martine Noordegraaf is aan dit onderzoek verbonden als lector en projectleider. Onderzoekers zijn Daniëlle van de Koot en Ellen Schep.

Joozt LSG-Rentray

JOOZT (Jeugd, Opvoeding, Onderwijs, Zorg, Toekomst) is een provinciale jeugdzorginstelling werkzaam in zowel de provincie Utrecht als Gelderland. JOOZT is er voor kinderen en jongeren met complexe en meervoudige problematiek en hun ouders. De hulpverlening van JOOZT wordt zowel ambulante als residentiële aangeboden.

Gezinshuis.com

Gezinshuis.com ontwikkelt duurzame gezinsvormen voor uithuisgeplaatste kinderen en jongeren. Wij starten ze in samenwerking met jeugdzorgaanbieders en gemeentes. Duurzame gezinsvormen zijn onder andere gezinshuizen. De gezinshuizen zijn franchisenemers; gezinshuisouders opereren als kleinschalige ondernemers en geven vorm en inhoud aan hun gezinshuis, gebaseerd op hun eigen krachten en vermogen. Gezinshuis.com is verbonden aan dit onderzoek als werkveldpartner.

Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht levert met haar minor Algemene Sociale Wetenschappen (ASW) kennis van maatschappelijke, actuele sociale vraagstukken en gebruikt daarbij een interdisciplinaire benadering. Bij ASW is speciale aandacht voor de adolescentie. Prof. dr. Carol van Nijntten is expert op het gebied van interactie-onderzoek en kenner van de Jeugdzorg.

Nederlands Jeugd Instituut

Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het project is voor het NJI van belang omdat het nieuwe kennis en hulpmiddelen oplevert voor de sector binnen haar programmalijn effectieve jeugdzorg. Het NJI brengt kennis in van jeugdbeleid en instrumentarium. Daarnaast heeft het NJI informatiekanaal die zullen worden benut.

Overige deelnemers: Hogeschool van Amsterdam

Combinatie Jeugdzorg Eindhoven

SIA

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door gelden van Stichting Innovatie Alliantie. Voor overige projecten, bezoek www.innovatie-alliantie.nl/projectenbank

Redactie: Heleen Hospes, lectoraat Jeugd & Gezin, Christelijke Hogeschool Ede
Meer informatie over het project, aanmelden en afmelden voor deze nieuwsbrief kan via het lectoraat Jeugd & Gezin. Telefoon: 0318 696300, e-mail: lectoraatass@che.nl.

